

okolici. Iz tega je tudi razvidno, da je nevolja proti ostremu duhu iz ust medicinsko utemeljena.

Za zobe. Kakšna bodi zobna ščetka? Bolje je, da je mehka kot pa trda, posebno pri nežnem zobnem mesu. Kako naj si čistimo zobe s ščetko? Pri gorenjih zobeh od zgoraj navzdol, pri spodnjih od spodaj navzgor, torej vedno proti ostrini. V tej smeri se namreč napravljajo zobne stanice. Ako si čistimo zobe na omenjeni način, spoznamo, da se izgube takoimenovane serši (Weinsteinablagerung) v najkrajšem času in brez drugih pripomočkov.

Na glavi stati je nevarno. V nekem mestu v Vzhodni Prusiji so se izkušali mladi ljudje, kako dolgo bo kateri stal na glavi. Neki oskrbnik je stavil s tovariši, da vzdrži na glavi pol ure. Oprt na roki in noge prislone je od zid je ostal res pol ure v tem položaju. Toda kmalu nato se je onesvestil in prebudivši se zopet, je začel razgrajati in vpiati. Morali so ga zvezati in spraviti v blaznico, kjer po zdravniških izrekih ostane do smrti.

Oslovski kašelj. Oslovski kašelj je nalezljiv, in njegova nalezljivost tiči v izvršku, pljunku. Zaraditega se ne smejo družiti zdravi otroci s takimi bolniki. Pri obrambi pred tem kašljem igra veliko ulogo odstranitev izvrškov. Otroci, ki bolehalo na tem kašlju, morajo biti opozorjeni z vso strogostjo od prvega momenta, da ne pljuvajo povsod, niti ne na rute, ampak le v pljuvalnike, ki morajo biti napolnjeni z antiseptično vodo (t. j. tako, ki zabranjuje gnulobo), zakaj le na ta način se da okuževalni material uničiti. Pljuvalniki naj bodo nastavljeni v večjem številu; ne samo v eni sobi, kakor je navada pri mnogih privatnih družinah, ampak po celem stanovanju, da ima otrok čas tudi pri hipnih napadih, da si poišče tako posodo.

Bolezni in ubožstvo. V „Centralnem listu za splošno negovanje zdravja“ preiskuje dr. Rosenfeld vpliv blaginje na infekcijske bolezni na Dunaju. Pri tem prihaja do sledečega zaključka: zaradi ubožstva je devetkrat toliko smrtnih slučajev zavoljo ošpic, več kot dvakrat toliko smrtnih slučajev zavoljo škrlatice in dvakrat toliko enakih slučajev zavoljo davice, kot bi jih imel okraj, ako bi bil imovitejši.

Šolska telovadba pozimi. Telovadbi v zaprtih prostorih se protivi dr. Rammelt v „Časopisu za negovanje zdravja v šoli“. Pred vsem ne more biti zrak več dober v telovadnici, ki jo uporabljajo vse predpoldne različni razredi, in najsi jo tudi par minut prezračiti. Večje važnosti pa je p r a h, ki se ga ne more ubraniti v telovadnicah. Prah silni skozi usta in nos v sapnik in pljuča. Vsakdanje mokro pometanje ne koristi mnogo, ako stopa par ur zaporedoma 80 do 100 učencev po podu. Telovadba v dvoranah nudi tudi nevarnost prehlada. Marljivi učenci se lahko razgrejejo med vajo in dobe potne roke in potno perilo. Bodisi da gredo taki večkrat v neprijetnem vremenu domov, bodisi da stopijo zopet v učilnico, kjer se jim na lastnem telesu posuši perilo, vedno je s tem združena nevarnost prehlada. Rammelt je mnenja, da bi se morala vršiti telovadba pozimi in poleti pod milim nebom. Ako bi vreme bilo neprijetno, naj bi odpadla dotična ura. Kjer je led, naj nadomestuje drsanje telovadbo.

Razgled po šolskem svetu.

Za šolske stavbe. Mesto Beljak si najme en in pol milijona kron posojila največ za nove šolske zgradbe.

„Lega nazionale“ je imela v Rivi svoje letošnje glavno zborovanje. Društvo je imelo 1.1907 celih 309.112 K dohodkov — katerih pa niso zbrali avstrijski Italijani sami, tamveč so jih dobili lepo število iz Italije. Delovanje društva utegne postati primorskim Slovanom usodepolno. Na Primorskem vzdržuje „Lega“ 57 zavodov s 4000 večinoma slovenskimi gojenci in 100 učitelji, oziroma učiteljicami. V prihodnje ustanovi še 12 šol, za katere „prosi“ slovenske in hrvaške občine. Potujočih knjižnic ima na Primorskem 21. Vsega skupaj (z Dalmacijo in Primorskim vred) vzdržuje „Lega“ 72 lastnih šol, podpira 31 šol, vzgaja, hrani in oblači 8000 večinoma slovenskih otrok, podpira 200 dijakov, vzdržuje 43 večernih strokovnih tečajev in ima 80 potujočih knjižnic. Italijani z neizmerno pridnostjo nabirajo za „Lego“ denar, ženstvo pomaga pri napravljajanju veselje, šivanju oblek za šolarje, občine podpirajo „Lego“ in zasebniki ji sporočajo v testamentih velike legate. — „Lega“ nas napada na jugu, „Schulverein“ na severu — slovenski klerikaleci pa bojkotirajo in razdirajo našo Ciril-Methodovo družbo! — In „Slovenec“ gre in piše: „V italijanski šolski družbi ne poznajo domačih političnih razlik. „Lega“ jim je najvišja narodna institucija, podobna, kakor je lepo rekli neki govornik, solnčni svetlobi, ki združuje vse barve spektra v eno.“ — Kaj naj rečemo k temu?

Za slovenska vseučilišča. V Podiebradu je bil velik shod za slovenska vseučilišča. Zahtevo za jugoslovansko vseučilišče je utemeljeval poslanec Mandič.

General Nogi — ravnatelj dekliške šole. Portarturski zmagovalac je bil pred

kratkim imenovan za ravnatelj dekliške šole za deklice plemenitih rodov. Dobil je nalogo, odklanjati tujinski vpliv in čuvati stare japonske šege in navade. Učiteljica Šimoda, priljubljena v tokioških plemenitih rodovih, je črtala njegove namere in v nemala učenke za neumno angleško in ameriško modo. Ker se je Nogi postavil na njeno pot, je prosila za vpokojenje. In glej, proti pričakovanju se je ta ostavka sprejela. Nogi je bil prisoten, ko se je Šimoda ločila od svojih učenk. Pravi, da je tedaj več trpel kakor pod Port Arturom.

Nemški „Schulverein“ ima sedaj v 1108 podružnicah 110.000 članov. Na Štajerskem ima sedaj 98 podružnic. Kakor je videti, se misli „Schulverein“ v bodoče z vso silo vreči na Sp. Štajersko. Resen opomin za nas, da izkušamo obuditi vse speče podružnice družbe sv. C. in M., ustanoviti, kjer le mogoče, nove in se zediniti pri narodnem obrambnem delu!

Deseta madjarska šola v eri Rauchovi. Madjarsko društvo „Julian“ je kupilo v Vladislavcih posestvo, na katerem namerava zgraditi madjarsko šolo.

Umrli je v Zagrebu vpokojeni vseučiliški profesor Spiro Brusina v starosti 63 let. Pokojnik je bil dolgo vrsto let ravnatelj zoološkega oddelka deželnega muzeja v Zagrebu ter član jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti.

Učiteljske plače v Istri. Državni poslanec Matko Mandič je bil v četrtek pri ministrskem predsedniku baronu Becku in naučnem ministru Marchetu v stvari sankcioniranja zakona o ureditvi plač istrskih učiteljev. Ministra sta izjavila, da so sedaj odstranjene vse glavne zapreke in da je treba premagati le še neke formalnosti, nakar bo zakon predložen v najvišjo sankcijo.

Wahrmund v Pragi. Praški list „Čeh“ javlja, da nameravajo profesorja Wahr- munda poklicati na praško nemško vseučilišče.

— „Wiener Allg. Zeitung“ pa piše, da je doznala iz dobroobveščenih parlamentarnih krogov, da prof. Wahrmund ne bo predaval v tem poletnem semestru.

Loterija „Südmarke“ Graški listi poročajo, da vrže ta loterija 70.000 čistega dobička. Seveda se uporabi že glasom namena loterije ves ta denar ob naših mejah. Kdaj dobimo Slovenci „Südmarko“?

Glavna skupščina nemškega „Schulvereina“. O Binkoštih priredi nemški „Schulverein“ v Celovcu glavno skupščino. Za to priliko je dal deželni glavar baron Goess „Schulvereinu“ na razpolago veliko dvorano deželnega dvorca.

Madjarske učiteljice in moštitev. V ogrskem ministru za notranje stvari se dela na to, da se bodo v bodoče zamogle učiteljice moštiti in še nadalje ostajati na svojem mestu. Ministrska odredba, ki izide v kratkem, ima v tem smislu rešiti to vprašanje o moštitvi učiteljic.

Dvorni svetnik prof. dr. Jagič je imenovan ob priliki 70 letnice za častnega člana vseučilišča v Odesi in Petrogradu.

Z zagrebškega vseučilišča. Iz Zagreba poročajo: Profesorji se vedno prihajajo na vseučilišče, ali predavanja se ne morejo vršiti, ker nobeden dijakov ne prihaja na vseučilišče. Kakor se govori, je na akademski senat došel odlok vlade, s katerim sprejema vlada stališče akademiskega senata glede suspenzije profesorja Marjoloviča, ter poverja disciplinarno preiskavo akademskemu senatu.

Analfabeti v Portugalski. Ta dežela šteje okolo 6 milijonov prebivalstva. Od teh 6 milijonov 4 milijone ljudi ne zna ne čitati ne pisati. Srečna dežela!

Zadružništvo na graškem vseučilišču. Prof. dr. H. Wimborsky predava v letošnjem poletnem tečaju na graškem vseučilišču po dve uri na teden o kmetijskem zadružništvu. Predaval bo o sledečih predmetih: o zadružništvu vobče, postava iz leta 1873 o pridobitnih in gospodarskih zadrugah, najvažnejše vrste kmetijskega zadružništva, razvoj in statistika kmetijskih zadrug in zvez v posameznih avstrijskih deželah, na Nemškem, Danskem, v Švici, na Francoskem itd.

Z gospodarskega polja.

Mlekarstvo leta 1906. Razmeroma največ mlekarstev zadrug je imela Predarelska (651), najmanj Istra (2). Kranjska je štela 89 mlekarstev zadrug.

Za čebelarstvo v Dalmaciji. Zadersko namestništvo je odločilo, da bo tudi letos v Dalmaciji teoretiško-praktični tečaj za gojenje čebel. Tečaj bo pri Kninu in bo trajal 8 dni. Začne se 30. junija.

Razvoj čebelarstva. Največji čebelar na svetu je Harison iz Kalifornije v Ameriki, ki ima okolo 6000 panjev, od katerih dobiva na leto okolo 100.000 kilogramov medu. Na Grškem so našli okolo 30.000 panjev, ki dajejo na leto okolo 1 in pol mil. kg medu. — Danska ima 80.000 panjev. Izmed vseh držav v Evropi se pa s čebelarstvom najbolj bavi Avstro-Ogrska, ki ima okolo 1 in pol mil. panjev, od katerih dobiva na leto okolo 21 mil. kg. medu.

O razvoju zadružništva v Avstriji. Leta 1873., ko je stopil v veljavo zadružni zakon, je bilo v Avstriji skupaj 1550 zadrug, koncem leta 1906. je naraslo njih število na skupaj 11.638. — Posebno so se razvile kreditne zadruge, katerih je bilo leta 1873. 943, a koncem leta 1906. 7886. Število članov kreditnih zadrug je znašalo leta 1903. 1.643.375 — hranilne vloge 1453 mil., izplačana posojila pa 1281 milijonov. Konsumna društva so imela leta 1905. skupaj 240.799 članov. Med konsumnimi društvi je najmočnejše „Prvo dunajsko konsumno društvo“, ki je imelo leta 1905. že 45.000 članov ter jih šteje danes gotovo na 50.000.

Najcenejši konji so v Argentini. Tam je 4.762.340 konj. Na vsakih 100 prebivalcev pride 120 konj. Najboljši konji stanejo po 125—175 K. Izvrstnega konja se dobi za največ 75 K, jako dobre po 30, 25 K. Za Argentino ima največ konj Sibirija, kjer pride na 100 prebivalcev 85 konj.

Ribiške zadruge ob Adriji. Po prizadevanju ribiškega nadzornika Petra Lorinija v Trstu se je ustanovilo dotedaj 62 ribiških zadrug ob obali Jadranskega morja. Zadruge imajo namen, da omogočijo nabavo večjih ribiških bark, večjih in močnejših modernejših mrež in drugih izpopolnjenih priprav za ribištvo. Poleg tega imajo skrbeti za to, da bodo ribiči svoj lov unovčevali brez prekupeev in posredovalcev. Od teh zadrug je v Dalmaciji in na dalmatinskih otokih 33, v Istri 24 in v tržaški okolici 3.

Velika vročina in suša vlada po vsi Istri. Pšenica in drugo žito, krompir, grah itd. silno trpijo zaradi suše. Trava se suši, živini primanjkuje pašne. Na mnogih krajih uničujejo poljske pridelke črvi. Splošno primanjkuje tudi vode. Edino, kar kaže lepo, je vinska trta. A starega vina ne more kmet prodati, akoravno so cene padle. Oljka obeta slab pridelek. Pač res: tožna Istra!

Raznoterosti.

K 60 letnici Franc Jožefovega vladanja. Slučaji, da bi vladarji vladali 60 let, so v zgodovini jako redki. Najbolj znani so ti-le: Kralj Ramzes (1248 do 1281 pred Kr., torej 67 let); Sabor II. Veliki (Perzijski kralj iz rodu Sassanidov, 309 do 380 po Kr., torej 71 let). Potem je preteklo skoro tisoč let, dokler je zopet vladal kralj, ki je mogel slaviti 60letni jubilej vladarstva. To je bil Alfonz I. Henriquez, kralj portugalski (1109 do 1185). Potem so še: Jakob I. Aragonski (1213 do 1276, torej 63 let); Ludovik XIV. francoski (1643 do 1715, torej 72 let); Ludovik XV. (1715 do 1774, 59 let); Jurij III. angleški (1760 do 1820); Viktorija angleška (1837 do 1901, 64 let); kralj Friderik Avgust III. saški (1763 do 1827, 64 let).

Poučni in polzkusni zavod za fotografijo, kemigrafijo, svetlotisk in graviranje obstoji v Monakovem. Ta zavod otvori 15. septembra svoje novo (deveto) učno leto. Zavod obstoji iz dvehletnega učnega tečaja, od leta 1906. sprejema tudi dame. Risarsko in umetniško izobraženim ljudem je ta zavod prav priporočati. Zavod obstoji poleg iz navadne dnevne šole tudi še za mojstre iz mojstrskih in za visokošolce na tehniški in visokošolskih tečajev. Lani je bilo na zavodu 260 slušateljev. Število poslušalcev je omejeno. Kdor se hoče kaj natančneje poučiti o tem, naj se obrne na pisarnico zavoda v Monakovem, Rennbahnstrasse 11.

Jakost solnčnih žarkov na Dunaju. Pred nekoliko časom je dunajski meteorolog Schneider izračunal množico toplote, ki jo dobivajo dunajska tla skozi vse leto in za dobo enega meseca. Nedavno temu je Schneider v listu „Meteorologische Zeitschrift“ obelodanil podatke o svojem raziskovanju. Največja toplota je v juliju, najmanjša pa v decembru. Množina toplote na en štirjaški centimeter je toliko, da bi se 52 litrov vode moglo zgreji za eno stopinjo. Ko bi se mogla združiti vsa toplota, ki pada na dunajska tla, bi se mogla vsa voda iz vseh rezervorjev zgreji na 100 stopinj C, a letna toplota bi storila to 517 krat.

Maščeval svojo čast. Ovčar Kuzma Paroci v Vinkovcih je ustrelil svojega gospodarja Kopoloviča, ker se je prepričal, da mu je on zapeljal ženo. Morilca so izročili sodišču.

Ekshumiranje Emila Zole. Dne 3. t. m. so ekshumirali truplo Emila Zole in ga prenesli v „Pantheon“. Pred „Pantheonom“ je prišlo do hrupnih demonstracij.

Čudna oporoka. — V Gradcu je umrla 21. preteklega meseca posestnica Konstancija Karner. Žena je živela jako skromno, a zapustila četrtr milijona kron. Dediči so njeni služabniki in dekle. V oporoki je določila, da naj takoj po njeni smrti zakoljejo njenega najljubšega konja, zato da nikomur ne pride živ v roke. Za svoje pse je zapustila 6000 kron, od obresti naj se preživljajo. Določila je, da psi stanujejo poleti na njenem vrtu, pozimi naj spijo v njeni spalnici. Ko bodo živali poginile, dobi glavnicu neka župnija na Koroškem.

25.000 pestunov na ljudske stroške. Klerikalni ljudski izdajalci pisarijo, da je potrebno pomnožiti število vojakov. Če je res treba več vojakov, takih, ki bodo nosili puško, naj se pa za vojaško službo porabijo tisti vo-

jaki, ki opravljajo danes posle pestunov. Danes namreč služi pri vojakih na ljudske stroške 25.000 fantov, ki se ne porabljajo za vojaško službo, marveč ki opravljajo službo pestunov pri oficirjih, ki jim snažijo škornje in obleke in pa hodijo s kuharicami na trg po peteršilj.

Za spomin na cesarjevo šestdesetletnico dobe vsi javni in vojaški državni uslužbenci enak jubilejski križec.

Med otroki. V Pešti se je zaljubil mladi Geza Abonek v 10 letno hčerko rodovine, ki je stanovala v isti hiši. Mala deklica mu ni vračala „ljubezni“. Zato se je z revolverjem svojega očeta ustrelil. S 4 krogli v prsih so ga prepeljali v smrtnih težavah v bolnišnico.

Najstareje drevo na svetu se nahaja na otoku Kosu ob obali Male Azije. To je neka jako stara platana, za katero se govori, da je pod njenim hladom predaval svojim učencem začetnik stare medicine, Hipokrat. Starost te platane cenijo najmanj na 2500 let. Steblo tega drevesa ima v obsegu 10 metrov.

Listnica uredništva.

A. G. v S.: Procesija na Telovo sodi med tiste verske vaje, ki jih običajno sprejme okrajna šolska oblast med obligatne verske vaje. Najbrž je pri Vas ta oblast že pred veliko leti to procesijo smatrala kot obvezno versko vajo. Zaraditega je šola kolikor toliko dolžna, da šolske mladino nadzoruje pri tej procesiji. Vaš zastopnik naj se informuje pri okrajnem šolskem svetu. — Na Štajersko (M. S. v. Z.): Danes teden. Pozdrav! — Slovenski učit. kongres: Povabimo prihodnjič. Pozdrav! — S.: Pesem porabimo v „Zvončku“. — P. P. v T.: Hvala! Porabimo čimprej!

Naprednemu učiteljstvu!

Vsako bodi naročnik „Zvezinih“ listov, ki so:

**Učiteljski Tovariš
Popotnik Zvonček
Domače ognjišče.**

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Učiteljska tiskarna

se priporoča šolskim vodstvom za tisk

letnih poročil

**Zalogo šolskih zvezkov
za Štajersko**

(od dež. šol. sveta potrjeni z dne 3. oktobra 1899) za Kranjsko po F. Levčevim lepopisju iz najboljšega papirja, enakomernimi čistimi črtami, pivnikom in poljubnim ovitkom priporoča 53 26—11

A. Umek v Brežicah in Krškem.

Uzorice na zahtevanje zastoj in franko.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem

poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 17 26—13